

Lotte Fang:

Duebrødre Kloster

I 1991 udgav bestyrelsen for Duebrødre Kloster, Søren Olsens Hospital og Meyercrones Stiftelse en bog om disse institutioners virke i byen.

Bogen er skrevet af lokalhistorikeren Lotte Fang, og den tager sit udgangspunkt i det gamle Duebrødre Kloster tilbage omkring 1211 og fører læserne helt op til bogens udgivelsesdato.

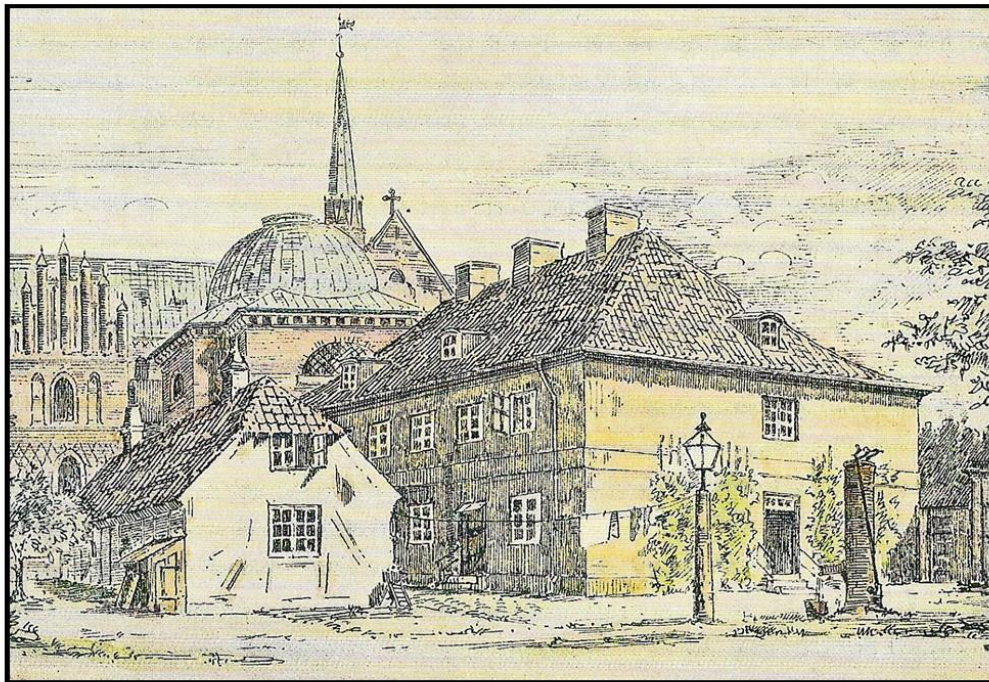
Bestyrelsen konkluderer i bogens forord, at Duebrødre Kloster - næst efter kongemagten - er den ældste endnu eksisterende verdslige institution i Danmark.

Duebrødre Kloster eksisterer nemlig fortsat - med boliger på Sct. Agnes Vej, Lille Maglekildestræde og hjørnet af Sct. Ols Gade og Provstestræde.

Bogens sider 59 til 74 fortæller om den tid, hvor bygningen på Stændertorvet - opført fra 1878 til 1880 - stadig var den del af Duebrødre Kloster - bygningen kaldet "Duebrødre Hospital".

Denne bygning afløste en tidligere bygning med samme navn og funktion, og den var beliggende lidt tættere på Domkirken på det areal, som i dag er kendt som "Rådhuskældernes gårdhave".

Konduktør på nybyggeriet, der stod færdigt i 1880 - arkitekt Clemmensen - udfærdigede lige inden nedrivningen en tegning af den gamle bygning, som havde stået der siden 1741, dog med en tilbygget 1.sal i 1830.

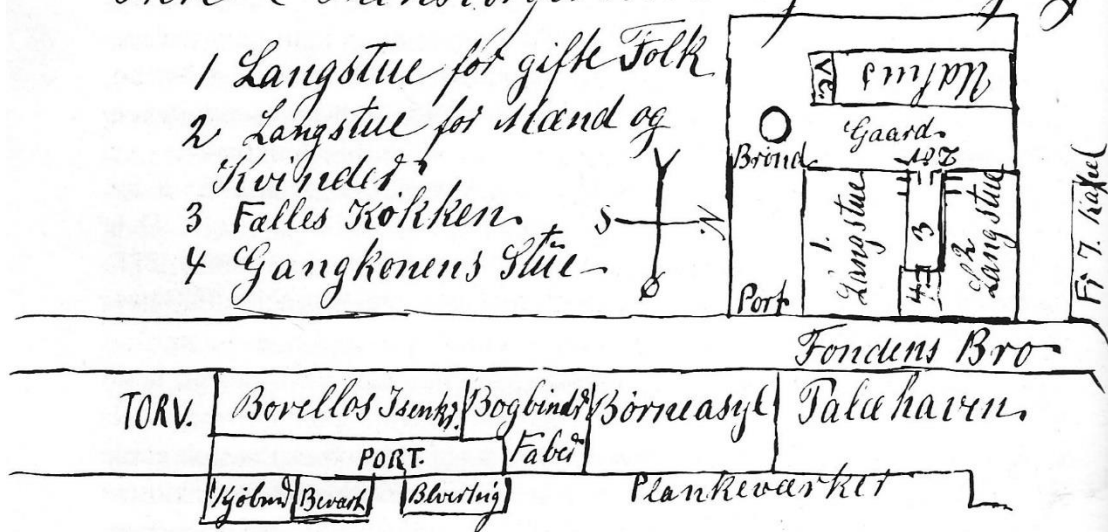

Klosteret i 1870erne

Selvom Duebrødre Kloster havde fået den nye etage på, så kneb det stadigvæk med pladsen, og mærkelig nok blev der ikke ændret på indretningen af klosteret, der var lige til den nye bygning kom, stadigvæk de 2 store fællesrum. Børstenbinder Carl Christensen, der var født i Roskilde i 1870, fortalte følgende erindringer fra Duebrødre Kloster i hans drengetid:

»Min oldefar, musiker Niels Ludvigsen, og hans hustru, var boende på det gamle hospital, og jeg gik hver dag der ned fra 5 års alderen for at lære at læse, og da jeg var 7 år gammel, blev jeg bydreng for alle de gamle derinde i min fritid. Jeg må først fortælle, hvorledes bygningen så ud, udvendig og indvendig. Bygningen var opført af tynde hvidgule sten (Flensborgsten) og rødt tegltag. Begge langstuer var ud i et og ud til midten skilt i afdelinger med træskærme, mandshøje, for hvert sæt af beboerne og ud for fandtes beboernes bord og skab. Jeg mener at gangkonen, madam Nielsen, lavede maden, og beboerne selv kaffe og te, jeg hentede jo sjælden andet end tobak, kaffe og te til dem, og jeg fik til tider en tøre for det. Der fandtes kun den ene indgang, og i køkkenet var opgang til det store loft med de store skorstene. Hvad beboerne fik i naturalier og penge, ved jeg ikke, deres dragter var mest vadmels og hvergangdragter og en enkelt imellem med sølvhuenakke. Bag ved udhuset var en lille opholdshave, der hvor det nuværende fyrhus ligger, jeg synes jeg mindes at en kancelliråd Busk var den styrende. Han kom der til tider og hørte på deres mange berettigede klagemål. De fik jo tit sokfuld i de åbne rendestene, det jeg husker bedst var det dejlige klare vand i træpumpen fra brønden«.

2. Bygningen - var opført af tynde hvidgule
 Sten (Flensborgsten) og rødt Tegltag

Børstenbinder Carl Christensen tegnede denne plan af Duebrødre Hospitals gamle bygning. Indretningen af bygningen havde ikke ændret sig siden opførelsen 1741.

Udvidelsesplaner

Allerede i 1850'erne blev der arbejdet alvorligt med planer om endnu en udvidelse. Der findes 2 tegninger fra henholdsvis 1854 og 1857, som er udført af tømmermester Harald Weber. Der var tale om 2 ting: dels en udvidelse i længden af den bestående bygning og dels en nybygning ud mod domkirkepladsen. I det seneste forslag arbejdes der alene med bygning mod domkirkepladsen. Den skulle bygges klods op ad Katedralskolen (nuværende amts-gymnasium) og være lige så høj, det vil sige 3 etager med kælder. At disse forslag ikke blev til noget, skyldtes måske at man stadigvæk arbejdede med den gamle form for ruminddeling. Det var først i slutningen af århundredet, at de nye ideer om hvordan beboerne skulle have det, slog igennem og førte til opførelsen af en ny bygning.

I O. H. Schmeltz årbog, hvori han har indført forskellige begivenheder i Roskilde står der: »23. november 1878 hejstes kransen på den nye og prægtige bygning for Duebrødre Hospital i Roskilde, som fuldførtes i september 1879 og indviedes i 1880.« Denne ret lange byggeperiode har medført, at det igennem årene har været vanskeligt at fastslå, hvornår den nye bygning blev opført, bl.a. har det på det nærmeste være antaget, at den gamle bygning blev nedrevet inden man begyndte at bygge den nye, uden at nogen tænkte på, hvad man skulle stille op med 37 beboere i mellemtiden.

Startskuddet kom i september 1877. Begrundelsen for at bygge var følgende: »Da lokaliteterne i den gamle hospitalsbygning, hvis stueetage var opført 1740 (skal være 1741), og hvis salsetage var påsat i 1833 (skal være 1830), ikke tilfredsstillende nutidens fordringer til bekvemme og sunde boliger for gamle og svage folk, og da det stedse stigende antal ansøgere, navnlig fra kvinder, om plads i hospitalet måtte fremkalde ønsket om at opføre en ny hospitals bygning og samtidig at udvide hospitalets bestyrelse, dels at opsamle en byggefond, og dels at søge erhvervet et passende areal til udvidelse af hospitalets indskrænkede grund«.

I 1877 var byggefondens kapital 82.000 kr., og d. 15. september samme år sanktionerede justitsministeriet en overenskomst mellem Roskilde Kommune og Duebrødre Kloster, hvorved Klosters grund blev forøget med et areal på 3170 kvadratalen, som blev købt for næsten 7000 kr. Det var haven til Valløsgård, som nu var klosters, og hvor den nye bygning skulle opføres, således at beboerne stadigvæk kunne være i den gamle bygning, mens nybyggeriet stod på. I 1821 var Valløsgård blevet købt af Roskilde kommune med rådhusudvidelsen for øje. Nu blev haven solgt fra og Duebrødres nye bygning blev bygget så nær skellet som muligt. Det afstedkom visse bryderier, som alle blev ryddet af vejen.

Licitationen

Licitationen begyndte i august 1878, og var meget naturligt først på murearbejdet og tømmerarbejdet »Alt i henhold til tegninger, konditioner og beskrivelse som ere til eftersyn på hospitalet fra den 22. til den 28. denne måned, begge dage incl., fra kl. 10 formiddag til kl. 12 eftermiddag. Detalieret tilbud med påskrift: Tilbud på murearbejde og tømmerarbejde til Duebrødre Hospital, tilstilles undertegnede inden d. 1. september dette år og ville tilbudene blive åbne her på kontoret mandag d. 2. september, kl. 10½ formiddag. Roskilde Duebrødre Klosters kontor, den 20. august 1878. T. Busck. Hospitalsforstander«.

I januar 1879 fulgte så licitationen på snedker- og smedearbejde, og i juni samme år var det maler/glarmesterarbejdets tur. Af en senere opgørelse over ti-

I den nye bygning blev der indrettet en såkaldt »bedesal«, som fik et smukt malet loft. Det var malermester V. Sørensen, der udførte arbejdet, som sikkert er efter tegning af arkitekt Herholdt.

den, der var medgået til malerarbejdet er malingen af det smukke loft i »bedesalen«, nu mødeværelse 1, hvor borgmesterportrætterne hænger, specielt udregnet da det var et stort arbejde, hvortil der var lavet farvelagte arbejdstegninger. Malermester V. Sørensen opgjorde d. 6. december 1880 arbejdsdagene til 57½, men så er loftet også stadigvæk en fryd for øjet.

Hver gang indeholdt licitationsannoncerne besked om, at en nærmere beskrivelse af det, der blev ønsket givet tilbud på, kunne afhentes og da det hele var klart fik naturligvis alle håndværksmestrene at vide betingelserne, der skulle arbejdes under. For smedearbejdet lød det således: »Entreprisen omfatter alt, der er angivet i den fremlagte tilbudsliste. I prisen er indbefattet dørgreben med tilpasning på stedet.

Arbejdet skal udføres smukt og solidt, og både med hensyn til det anvendte materiale, dimensioner og udførelse, svare nøje til de fremlagte prøver. Der- som arkitekten ikke anser det leverede arbejde for tilfredsstillende, er overtageren pligtig til, uden særlig godtgørelse, at rette de påtalte mangler, i modsat tilfælde er bygherren berettiget til at lade det udføre af andre på overtagerens regning.

Overtageren skal i tide henvende sig til arkitekten, og jævnlig conferere med snedker, for at ingen fejltagelse skulle finde sted.

Alt arbejde skal være leveret inden 15. maj 1879. For hver dag der går over den fastsatte frist, skal overtageren betale 5 kr. i mulkt. Forskud gives efterhånden som arbejdet leveres, den endelige betaling sker, når beslaget er påsat og det er godkendt af arkitekten«.

Kongens bifald

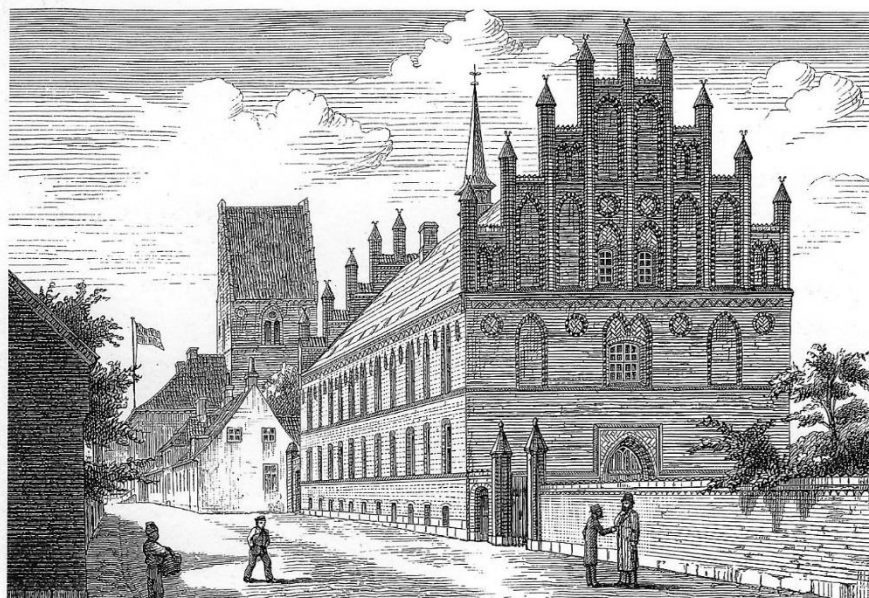
Mens der nu blev valgt håndværkere, kom d. 22. juni 1878 »Hans Majestæt Kongens allernådigste bifald« til, »at der ved Roskilde Duebrødre Hospital opføres en ny hospitalsbygning, beregnet på optagelse af 50 lemmer i overensstemmeles med de af arkitekt etatsråd Herholdt udarbejdede tegninger og overslag, hvorefter byggearbejderne m.m. ere anslået til 118.014 kr. 99 øre, at hospitalets virksomhed udvides ved forøgelse af lemmernes antal fra 37 til 50, at der tillægges de nye 13 lemmer samme enevlumenter som de nuværende, derunder i ugepenge 2 kr. foruden et rugbrød af vægt 6 pund, at der ved stiftelsen anæsttes en portner som forunden fri bolig erholder en årlig løn af 400 kr., og at der til supplerung af den opsparede byggefond må optages et lån på indtil 30.000 kr. at forrente med 4 a 5% p.a., og at afdrage med mindst 1/6 årlig i 6 på hinanden følgende år«.

D. 11. marts 1853 var ugepengene blevet reguleret således, at alle beboerne fik 2 kr. og de 2 gangkoner 2 kr. 66 øre.

Arkitekt J. D. Herholdt

Det var en af datidens største arkitekter, som klosteret havde valgt til at tegne den nye bygning. Johan Daniel Herholdt var tømmersvend og samtidigt med at han arbejdede, videreuddannede han sig til arkitekt. I 1840 sluttede han som tømrer. Hans gennembrud kom med bygningen af Universitetsbiblioteket i København. J. D. Herholdt stod for »anvendelsen af historiske motiver, hvor det ornamentale træder stærkere frem i en mere gennemført korrekt historisk skikkelse«.

Duebrødre Kloster i Roskilde nævnes blandt arkitekt Herholdts bedste arbejder, og det fremhæves, at hans dekorative sans ikke alene kom til orde i selve bygningen, men også i smedjernsporten i den såkaldte »ringmur«. På grund af hans arbejde med formsten, kom der en hjemlig produktion i gang. En anden af J. D. Herholdts bygninger i Roskilde findes ikke mere, det var det meget særprægede trækapel på Østre kirkegård, der måtte gøre plads for det nuværende i 1961. Hans konduktør Andreas Clemmesen var heller ikke nogen ringe arkitekt, senere som domkirkearkitekt tegnede han Chr. d. 9.s kapel og da var det de samme Roskilde-håndværksfamilier, der forestod arbejdet. For ved bygningen af Duebrødre Kloster var det de solide firmaer såsom murmesterne Schumacher og Schledermann, der stod for murerarbejdet, mens tømmermester, byrådsmedlem Harald Weber sørgede for tømmerarbejdet.

Duebrødres nye bygning blev statelig med små tårne med glaserede sten, så bygningen kunne »stå til« Chr. d. 1.s kapel.

Den nye bygning på Fondens Bro

Det var en helt anderledes bygning end den gamle, der nu rejste sig, og i Nationaltidende oktober 1878 kunne man læse en indgående beskrivelse af klostrets historie og om den nye bygning. Der stod blandt andet, at grunden til denne bygning nu var lagt i sommer, og at dens mure, som hævede sig rask i vejret, snart ville komme under tag. Stiftelsens historie og den klassiske grund, hvorpå dens bygning skulle hvile midt i det gamle Roskilde ved siden af den ærværdige Domkirke, fordrede med rette, at man søgte at give denne nye bygning et monumentalt præg, der kunne stå i samklang med disse forhold og omgivelser. Den 60 alen lange bygning blev derfor opført af store røde »munkesten« i den senere middelalders stil, således som den fandtes udpræget i biskop Oluf Mortensens våbenhus og Hellig 3 kongers kapel ved Domkirken. De sorte glasserede profilsten ville frembringe et malerisk farvespil, begge gavlene ville blive overordentlig smukke med deres gotiske tårnspidser, og det store tags ensformighed ville blive brudt ved et net lille spir.

Indretningen blev meget bekvem for beboerne. Lange korridorer, førte gennem midten af bygningen ind til værelserne, der skiftevis var bestemte for 1 og 2 personer. Når bygningen var færdig, skulle det gamle hospital rives ned, »hvorved pladsen nærmest Domkirken bliver mere fri, ligesom gaden, der fører til den, bliver bredere, og man kan således med stor tilfredshed imødesee fuldendelsen af dette værk, der bliver en pryd for Roskilde«.

Hospital eller kloster?

Underskriften var I. K. og der er ingen tvivl om, at det var professor Jacob Kornerup, som var artiklens forfatter. Den blev meget naturligt optrykt i sin helhed i Roskilde Avis og afstedkom d. 17. oktober et indlæg af »en ven af beboerne i Duebrødre Stiftelse«, som tog fat på noget, som vi i dag ville anse for relevant: »Den ærede indsender benytter i sit inserat et par ord, som der kunne være ønskeligt herefter at fjerne for stedse, nemlig ordene »hospital« og »lemmer«, der begge minder om syge- og fattighuse og formentlig hidrøre fra den tid, da stiftelsen for det meste blev brugt som sygehus for spedalske. Disse benævnelser står imidlertid ikke i harmoni med nutiden, ligesom de kun dårligt passer med den nye, herlige bygning, man nu er i færd med at opføre, med de personer, som skulle bebo samme«. Indlægget slutter med ønsket om, at »Stiftelsens nidkære forstander vil virke med hertil, så at man altså for fremtiden siger stiftelse i stedet for hospital og beboer i stedet for lemmer«.

Dette kunne Jacob Kornerup naturligvis ikke ladet stå imodsig, så han svarede bl.a. – – »Tillad mig i den anledning at erindre om, at ordet »lemmer« er, om end ganske vist et gammeldags udtryk, dog endnu den officielle benævnelse

på hospitalets beboere, hvorved ingen tænker på at krænke dem. Jeg kan dog meget godt være enig med den ærede indsender i, at denne benævnelse, som i øvrigt vist også bruges i det Københavnske Vartov (indsenderen havde postuleret, at det kun var i Roskilde, at man fastholdt dette fornødrende udtryk) måske helt bør forandres i fremtiden«. Derimod kunne Jacob Kornerup ikke være enig med indsenderen i at navnet »hospital« skulle ændres, fordi »det er det officielle navn og navnet betyder jo oprindeligt herberge, senere et sygehus, og indeholder aldeles ikke noget stødende«. Derimod mente Jacob Kornerup at ordet »kloster« ville henlede tanken på en »aflukket bolig for regelbundne munke eller nonner«.

Kransen hejses

På grund af forskellige omstændigheder, hvilke ved vi ikke i dag, blev grundstenen først nedlagt, da der var kranshejsning d. 24. november 1878.

Roskilde Avis refererede begivenheden således: »Duebrødre Stiftelses nye bygning på Fondens Bro heri byen er nu så vidt fremskreden, at kransen blev hejst i løverdags eftermiddag (23.11) ved samme lejlighed blev grundstenen, der på grund af forskellige indtrufne omstændigheder ikke var bleven lagt samtidig med grunden, nedlagt i overværelse af stiftelsens bestyrelse, udbringe et leve for Duebrødre ny stiftelse, hvilket besvaredes af kraftige hurraråb. Under grundstenen blev nedlagt en zinkkasse, indeholdende forskellige guld- og sølvmønter samt et pergament. Bygningen, der har en længde af 60 alen, er opført af røde munkesten i den sene middelalders stil, og vil når den bliver fuldt færdig, blive overordentlig skøn. Taget er brudt ved et lille spir og, begge gavlene ville blive forsynede med små gotiske tårnspidser«.

Nu gik byggeriet hurtigt for hånden. Det blev en imponerende bygning, der rejste sig, ikke alene i det ydre, men der var højt til loftet og god plads og en indretning helt anderledes, end i den gamle bygning. Hver etage var på 425 m² og loftshøjden på 1. og 2. sal var 2,90 m og i kælderen 2,50 m. Korridoren var 1,60 m brede og 33 meter lange, og dobbeltværelserne var 4,40×3,70 m og enkeltværelserne 4,40×2,50 m.

Indvielsen

Man gav sig god tid til indretningen, så selve indvielsen fandt først sted d. 29. juli 1880. Dagen efter stod der følgende at læse i avisen: »Duebrødre Stiftelses nye bygning på Fondens Bro heri byen blev igår højtidelig indviet. Domprovst dr. Gude holdt indvielsestalen. Efter indvielsen afholdtes en festmiddag i hotel »Prindsen«, Vi kunne ikke meddele noget nærmere om denne højtidelighed, da man ikke havde fundet det fornødent at give pressen adgang«.

Det var tydeligt at avisen følte sig tilsidesat. Domprovstens tale blev, sammen med de 2 salmer, der blev sunget ved indvielsen, trykt i et lille hefte, foruden at salmerne naturligvis også var trykt til uddeling, så alle kunne synge med. Domprovsten talte over Davids 23. salme »om disse hellige ord minder jeg ved vor indgang i dette hus, idet vi indføre de gamle, hvem der her er blevet forundt et tilflugtssted i deres alderdom« og videre talte domprovsten specielt om hvilen: »ikke i den udvortes hvile, kun i den indvortes hvile, i hjertets fred er der sand velsignelse«.

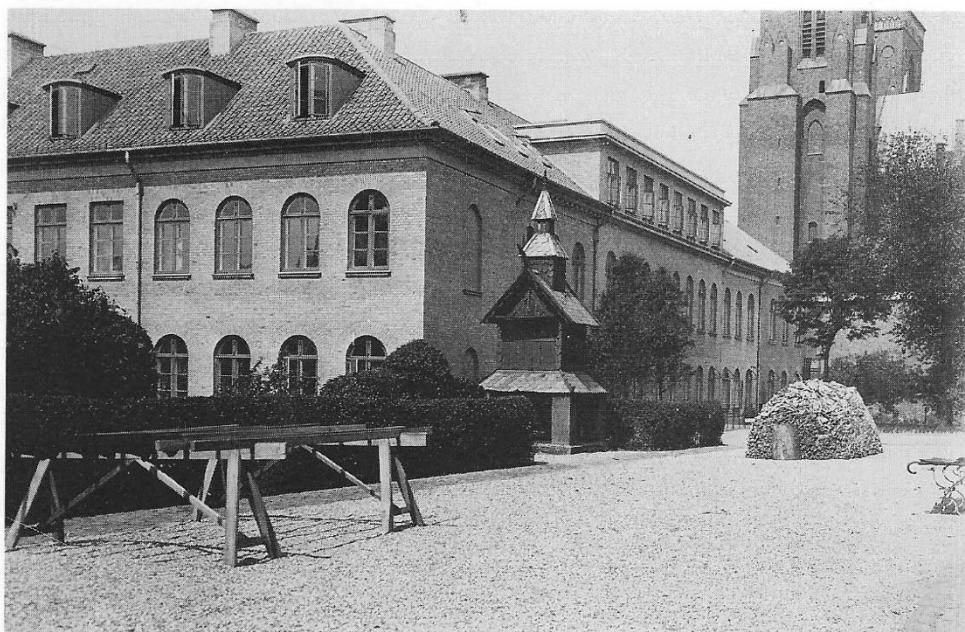

Bygningen var rummelig med to gange, der gik gennem hele huset, både i stuen og på 1. sal.

Dueslag og skarnkule

Foruden selve klosterbygningen ud mod Fondens Bro var der også et baghus vest i gården, det blev brugt til brændsel, og »vest for hospitalet et hus over ventilationsbrønden«. Ventilationsanlægget var ret avanceret. Den lille tagrytter stod i forbindelse med ventilationsbrønden, således at man om natten kunne lufte hele bygningen godt igennem uden gene for beboerne. Huset over ventilationsbrønden var ret fantasifuldt, det mindede meget om en norsk stavkirke i lille format, og så var den øverste del af »kirken« indrettet til dueslag. Da Roskilde Kommune havde overtaget klosterbygningen blev ventilationen lavet om, stavkirken forsvandt i oktober 1969, men den kom til ære og værdighed på øen Møstingholm i den midterste af Klostermarkens 3 søer, og fungerer nu som et prægtigt hotel for talrige ænder.

I den nordlige del af haven var et drivhus, senere blev der bygget et lysthus i stedet, og »på den søndre side en skarnkule«. Ud mod Domkirkepladsen og Fondens Bro blev der i august 1880 opført den såkaldte »ringmur«. Der var 1 port i muren, som førte ind til indgangen, men der var også en port mod syd ud mod Stændertorvet. Gennem den foregik kørslen til gårdsiden bl.a. når

Bagved i gården lå den fantasifulde bygning, som både var udluftningskanal og dueslag og som var udformet nærmest som en norsk stavkirke.

»skarnkulen« skulle tømmes. Mon ikke det var en af de sidste af slagsen i Roskilde? for den forsvandt først i april 1953, som en naturlig følge af, vejen ind til den blev spærret ved følgende overenskomst:

»Duebrødre Kloster udlejer til turistforeningen det areal, der er beliggende syd for Duebrødre Klosters bygning (arealet mellem nævnet bygning og rådhusets areal), således som det nærmere er påvist for et åremål af 20 år på følgende vilkår.

1. På arealet opføres en kontorbygning, efter vedlage tegning. Turistforeningen bekoster udgifterne ved anbringelsen af en gitterlåge som vist på tegningen i stedet for den nuværende træport.
2. I årlig leje af arealet betaler turistforeningen 600 kr. skriver seks hunderde kroner, der erlægges kvartalsvis forud med 150 kr.
3. Turistforeningen forpligter sig til ved lejemålets ophør at fjerne og at retablere de nuværende forhold på stedet, derunder at bekoste istandsættelse af de beskadigelser der måtte være indtruffen på klosterets bygninger m.v.
4. Kontoret må ikke holdes åbent udover kl. 22, dog kan forstanderen, såfremt forholdene måtte nødvendiggøre det, give tilladelse til, at kontoret i månederne juli og august holdes åbent for værelsesanvisning til kl. 24.
5. Lejeren er pligtig til at renholde arealet foran bygningen og fortorv og gade udfør arealet. Der må ikke uden forstanderens tilladelse anbringes bænke eller anden siddeplads foran bygningen, ligesom arealet ikke må beplanteres.
6. Turistforeningen er ansvarlig for, at der ikke på det lejede areal foregår ting som ved støj eller på anden måde er til ulempe for klosterets beboere«.

Roskilde havde på denne måde fået et centralt beliggende turistbureau.

Den gamle bygning nedrives

Da beboerne var blevet »indført« i den nye bygning, var tiden inde til at komme af med den gamle. I Roskilde Avis stod følgende annonce: »Auktion i Duebrødre Hospital i Roskilde. Onsdag d. 4. august førstkommande formiddag kl. 10, bliver ved auktion, der afholdes i Duebrødre Hospital heri byen, bortsolgt en stor del inventarieggenstande, bestående af senge med madrasser, stole, klæde- og køkkenskabe, reoler, kakkellovne, 1 antik dragkiste, en stor kobbervaskekedel, en rulle, samt endvidere forskellige gode herre og damegangklæder, linned og sengeklæder. Solide og bekendte købere erholder 6 ugers kredit. Duebrødre Klosters kontor d. 27.7.1880. O. T. Busch.

Til brug ved denne auktion blev der lavet en opgørelse over al inventar først

»skarnkulen« skulle tømmes. Mon ikke det var en af de sidste af slagsen i Roskilde? for den forsvandt først i april 1953, som en naturlig følge af, vejen ind til den blev spærret ved følgende overenskomst:

»Duebrødre Kloster udlejer til turistforeningen det areal, der er beliggende syd for Duebrødre Klosters bygning (arealet mellem nævnet bygning og rådhusets areal), således som det nærmere er påvist for et åremål af 20 år på følgende vilkår.

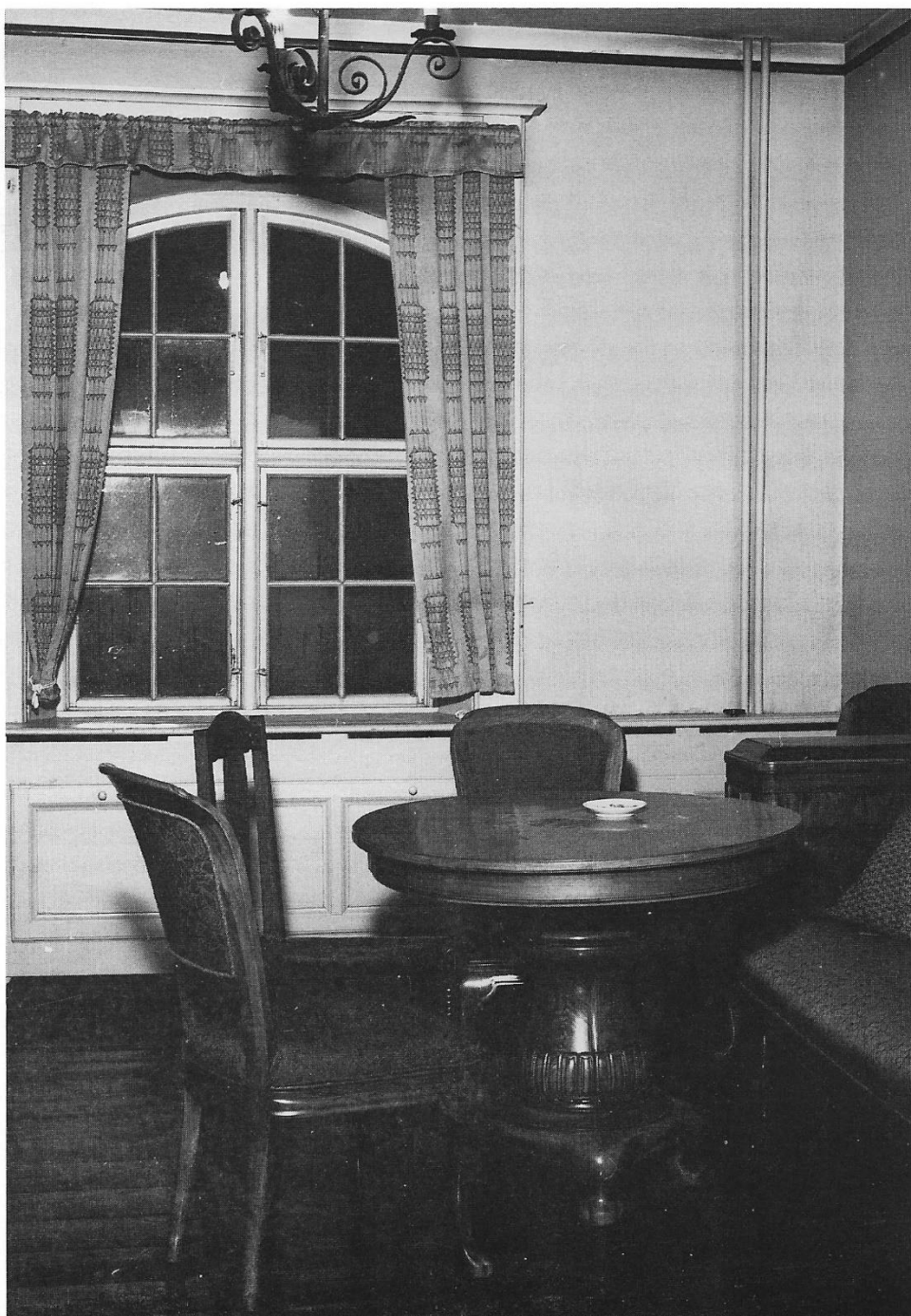
1. På arealet opføres en kontorbygning, efter vedlage tegning. Turistforeningen bekoster udgifterne ved anbringelsen af en gitterlåge som vist på tegningen i stedet for den nuværende træport.
2. I årlig leje af arealet betaler turistforeningen 600 kr. skriver seks hunderde kroner, der erlægges kvartalsvis forud med 150 kr.
3. Turistforeningen forpligter sig til ved lejemålets ophør at fjerne og at retablere de nuværende forhold på stedet, derunder at bekoste istandsættelse af de beskadigelser der måtte være indtruffen på klosterets bygninger m.v.
4. Kontoret må ikke holdes åbent udover kl. 22, dog kan forstanderen, såfremt forholdene måtte nødvendiggøre det, give tilladelse til, at kontoret i månederne juli og august holdes åbent for værelsesanvisning til kl. 24.
5. Lejeren er pligtig til at renholde arealet foran bygningen og fortorv og gade udfør arealet. Der må ikke uden forstanderens tilladelse anbringes bænke eller anden siddeplads foran bygningen, ligesom arealet ikke må beplantes.
6. Turistforeningen er ansvarlig for, at der ikke på det lejede areal foregår ting som ved støj eller på anden måde er til ulempe for klosterets beboere«.

Roskilde havde på denne måde fået et centralt beliggende turistbureau.

Den gamle bygning nedrives

Da beboerne var blevet »indført« i den nye bygning, var tiden inde til at komme af med den gamle. I Roskilde Avis stod følgende annonce: »Auktion i Duebrødre Hospital i Roskilde. Onsdag d. 4. august førstkommende formiddag kl. 10, bliver ved auktion, der afholdes i Duebrødre Hospital heri byen, bortsolgt en stor del inventariegensstande, bestående af senge med madrasser, stole, klæde- og køkkenskabe, reoler, kakkellovne, 1 antik dragkiste, en stor kobbervaskekedel, en rulle, samt endvidere forskellige gode herre og damegangklæder, linned og sengeklæder. Solide og bekendte købere erholder 6 ugers kredit. Duebrødre Klosters kontor d. 27.7.1880. O. T. Busch.

Til brug ved denne auktion blev der lavet en opgørelse over al inventar først

Da hospitalet blev solgt, var der endnu hestehårs-betrukne møbler, som var anskaffet samtidig med bygningens opførelse.

betalt 1 kr. 18 øre pr. uge til en beboer. Tiende til præsterne ved Domkirken blev også afviklet, ligesom legaterne er ved at blive det.

I Roskilde vor By 1934 stod der følgende om Duebrødre Kloster: »Hver af de 34 beboere har deres eget værelse. En portnerkone og 2 piger er behjælpelige, og pigerne står tillige til rådighed i sygdomstilfælde. Portnerkonen skal lave middagsmad til rimelig pris til dem, der ønsker det. Denne udmærkede foranstaltning gør beboerne mere og mere brug af, frem for som i ældre tid selv at lave deres mad ved store fælles komfurer i to køkkener, i de sidste år er der indlagt radio på forsamlingsalen«.

Forsamlingsalen var den »bedesal«, som maleren havde været så længe om at udsmykke. Den var nerven i hele klosteret, her samledes man i hverdag og fest i sorg og glæde.

Regler eller husorden var der naturligvis, men særlig streng var den ikke, dog kunne det skabe problemer for nogle af beboerne – især de mandlige – at portneren omhyggeligt sørgede for at låse porten kl. 22. Var man uheldig at komme tilbage efter dette tidspunkt, var der 2 ting at vælge imellem: enten at få fat i portneren eller prøve at klatre over, blot for at finde ud af, at jernspidserne i Herholdts gitter ikke var sådan at forcere. Så måtte portneren alligevel ud for at hjælpe den uheldige ned på jorden igen.

Der var ikke mere egne små haver. Nu havde man en fælleshave vest for klosteret med store dejlige træer. Rundt om et af dem var der lavet en bænk, så man rigtig kunne sidde og nyde køligheden i det store træs skygge. Det måtte lade livet d. 17. oktober 1967, da der skulle gøres plads til en »skattepavillon«.

Udvidelsesplaner i 1940-erne

Også den nye bygning blev for trang og umoderne, det var især de sanitære forhold, som ikke var tidssvarende. Allerede i 1940'erne arbejdedes der alvorligt med udvidelsesplaner. Det stod klart at det naturligvis ikke kunne ske lige i nærheden af klosteret, men man fik øje på hjørnegrunden Blågårdsstræde/Bondetinget. Et forslag fra 1946 viste, at det var ideen at nedrive 4 ejendomme i Bondetinget, at lave en stor nybygning på hjørnet på 2 etager med kælder og tagetage, at Holger Carstensens købmandsforretning skulle genopstå og at købmandsfamilien skulle have lejlighed i fløjen ud mod Blågårdsstræde. Det bebyggede areal skulle være 610 m² med 15 2 værelses lejligheder og 10 1 værelses lejligheder. Desuden blev der anvist udvidelsesmuligheder i gården.

Dette projekt blev ikke ført ud i livet og i dag må man nok sige at det var godt. Projektet ville med et slag have ændret Bondetinget fra den smukke gade, den er i dag, og samtidig ville Roskildes ældste verdslige hus fra 1682 være forsvundet.

Nyt byggeri

I slutningen af 1950'erne begyndte det at ske noget i Roskildes bymidte. Byrådet havde besluttet at nedlægge haverne mellem Bredgade og Skomagergade og lave en parkeringsplads, og for at kunne komme til den, samt aflaste Skomagergade blev det besluttet at lave en »gennembrudsgade«, som skulle gå fra Allehelgensgade til Ringstedgade. Det vil sige gennem Duebrødre nye Stiftelses have. I 1961, efter en offentlig konkurrence, fik den nye gade navnet: Borchsgade.

Nu fik beliggenheden af Duebrødre nye Stiftelse en helt anden betydning, idet den og ikke mindst dens have kom til at ligge mod den nye gade, som man regnede med ville blive befærdet. Det skabte nogle nye muligheder, og i 1962 var man så langt at offentligheden fik kendskab til, at der var planer om at bygge et nyt kloster ved Kong Valdemarsvej, nærmere betegnet mellem Roskilde Domsogns Plejehjem og Folkeparken.

I første omgang var det Duebrødre nye Stiftelse i Bredgade, der var i søgelyset. Civilingeniør Axel Bjørilig ønskede at købe stiftelsen med dens store jordtiliggende, nedrive huset og bygge en moderne forretningsejendom eller hotel på stedet. Til gengæld skulle Axel Bjørilig opføre en ny beboelse til stiftelsens 12 beboere.

Haven bag Duebrødre nye Stiftelse var stor og idyllisk. På 2 sider var den omgivet af plankeværk og med en mur ud mod Allehelgensgade. I 1961 slog Borchsgade hul på idyllen og i 1974 havde plejehjemmet taget næsten resten af haven.

Alt syntes at klappe. Roskilde by havde solgt klosteret en parcel på 6000 m², men arkitekt Ebbe Andresen, der havde tegnet Roskilde Bibliotek og som også skulle tegne stiftelsen, mente at det var nødvendigt med en udvidelse af arealet med 9800 m², »idet arkitekten af hensyn til parkområdet og dets omliggende villakvarter har ment det rigtigt, at man undlader en bebyggelse i flere etager og nøjes med en en-etages bebyggelse, der naturligvis kræver et større grundareal«. Der kom derfor et større grundareal til – pris 12,50 pr. m².

I juli 1963 kom byggetilladelsen, og man begyndte så småt at regne med, at byggeriet ville være færdigt 1. maj 1965, men i en gammel by, som Roskilde, skal misteltenen altid tages i ed, for selvom 1960'erne var nedrivningsårene i byen, så blev bremserne dog sat i nu og det skete effektivt i dette tilfælde, da Duebrødre nye Stiftelse d. 13. oktober 1964 blev fredet i klasse B. Nu var planen om en forretningsejendom eller hotel ødelagt, dertil kom at den planlagte nedrivning af Allehelgensgade 8, ville volde problemer, da der nedenunder var resterne af Allehelgens Kirke, og da til sidst det særlige bygnings syn fastholdt fredningen, og Roskilde ikke ville fravige bestemmelsen om at der ikke måtte bygges højere en 3 etager i bymidten af hensyn til Domkirken, så trak Axel Bjørlig sig ud af hele projektet d. 9. maj 1967.

Det ændrede naturligvis planerne noget, og det blev besluttet, at byggeriet skulle udvides, så også beboerne fra Søren Olsens Hospital kunne få plads. Allerede forinden havde man så småt diskuteret, hvad de gamle bygninger kunne bruges til.

Søren Olsens hospital var det bedst at sælge, men de 2 andre bygninger kunne evt. bruges til kollegium. Dog måtte man så påregne en større modernisering i Duebrødre Kloster, som havde så få toiletter, at flere af beboerne havde fundet, det var lettere at komme til på det offentlige toilet ved siden af.

Men nu skulle man i realitetsdrøftelser med Roskilde Kommune for at overbevise om, at det måtte være et oplagt køb for byen, så den hårdt trængte administration kunne få noget mere plads. Også ideen om etableringen af en rådhuskælder kom frem. Samtidig var endelig, efter de mange år, igangsætningstilladelsen givet til det nye byggeri, og i juni 1967 kunne arbejdet med de nye boliger begynde.

Nu gik det stærkt, Søren Olsens Hospital og Duebrødre Kloster blev solgt, og beboerne kunne flytte ind i helt nye omgivelser, på Sct. Agnesvej. Nu var der ikke mere tale om 1 eller 2 værelser, men om små rækkehuse med selvstændige lejligheder. De nye forhold medførte ændringer, bl.a. skulle der ikke laves mad af portnerkonen mere og der var flere af beboerne, som var kede af, at de skulle flytte, selvom de vidste, at de fik meget bedre forhold, for der var en ting, der ville mangle: Udsigten fra fællestuen ned over torvet.

2020 foto Kurt Buchtrup